



Szkriptnyelvek

Szathmáry László
Debreceni Egyetem
Informatikai Kar

7. Gyakorlat

- osztályok, objektumok

(utolsó módosítás: 2023. júl. 23.)

2023-2024, 1. félév



OO programozás Pythonban

Pythonban lehet procedurális, illetve OO módon is programozni. Választhatunk, hogy melyiket használjuk: vagy az egyiket, vagy a másikat, vagy akár mindkettőt.

Python osztályokat már használtunk, pl.: `str` (sztring osztály).

```
name = "john"  
print(name.capitalize())
```

Most megnézzük, hogy hogyan tudunk saját osztályokat definiálni, illetve hogyan tudunk ezután objektumokat példányosítani.

OO programozás Pythonban (folyt.)

A Python programozási nyelvben az összes standard OO tulajdonság megtalálható.

Van benne például:

- többszörös öröklődés
- a leszármazott osztály felülírhatja a szülőosztály bármely metódusát

Dinamikus nyelvről lévén szó, az osztályok futásidőben jönnek létre, s létrehozás után tovább módosíthatók!

Minden példányváltozó és példánymetódus *publikus*.

Minden példánymetódus *virtuális*.

A legtöbb beépített operátor túlterhelhető s használható az osztály objektumaira.

Az objektumok átadása paraméterként olcsó, ui. az objektumok címe lesz átadva (referencia). Vagyis ha egy paraméterként átadott objektumot módosítunk, akkor a hívó fél is látni fogja a változásokat.

osztályok

minden osztály az „**object**” osztály leszármazottja (Python 3-ban ezt már nem kell kiírni)

OsztályNeve

```
3 class EmptyClass:
4     pass
5
6
7 class MyClass:
8     def hello(self):
9         return "hello world"
10
11
12 def main():
13     obj = MyClass()
14     print(obj.hello())
```

példánymetódus

az első paraméter kötelezően a „self”, de ezt a hívás helyén nem írjuk ki

példányosítás

Python 3: az „object” őosztályt nem muszáj feltüntetni, ui. ez az alapértelmezés. Ki lehet írni, de nem muszáj.

Python 2: az „object” őosztályt fel KELL tüntetni, különben egy régi stílusú osztály jön létre (old-style class).

osztályok (példányváltozó, példánymetódus)

docstring

```
12 class Hello:
13     """
14     A class for greeting the user.
15     """
16     def create_name(self, name):
17         self.name = name
18
19     def display_name(self):
20         return(self.name)
21
22     def greet(self):
23         print("Hello {0}!".format(self.name))
24
25
26 def main():
27     h = Hello()
28     h.create_name('Alice')
29     print(h.display_name())
30     h.greet()
```

példánymetódus

példányváltozó

```
Alice
Hello Alice!
```

`print(h.name)`

minden publikus

self

Minden metódus első paramétere ez kell hogy legyen.

Ez a Java „this” változójának felel meg, vagyis ez egy olyan referencia, mely az adott objektumra mutat. Megegyezés alapján „self” a neve, ezen ne változtassunk!

Minden (nem-statikus) függvény első paramétere a „self”, viszont a függvény meghívásakor ezt nem kell kiírni.

A Python dinamikus természetéből adódóan bármelyik függvényben létrehozhatunk egy példányváltozót, s onnantól kezdve az létezik.

osztályok (init)

```
3 class Greetings:
4     ...
5     def __init__(self, name):
6         self.name = name
7     ...
8     def say_hi(self):
9         print("Hi {0}!".format(self.name))
10    ...
11
12 def main():
13     g = Greetings("Alice")
14     g.say_hi()
```

A konstruktor automatikusan meghívja az `__init__()` metódust. Vagyis az `__init__()` nem a konstruktor, de nagyon közel áll hozzá. Ez fogja inicializálni az objektumot.

osztályok (példánymetódus meghívása)

```
3 class Bag:
4
5     def __init__(self):
6         self.data = []
7
8     def add(self, value):
9         self.data.append(value)
10
11    def add_twice(self, value):
12        self.add(value)
13        self.add(value)
14
15    def __str__(self):
16        return str(self.data)
17
18
19 def main():
20     b = Bag()
21     b.add(5)
22     print(b)
23     b.add(3)
24     print(b)
25     b.add_twice(9)
26     print(b)
```

konténer osztály
(a példányai adatokat / objektumokat tárolnak)



speciális metódus
(az adott objektumot olvasható formában jeleníti meg)



lásd: Java toString()

Próbáljuk ki enélkül is!

osztályok (rekord)

Néha jól jönne a C nyelv struct-jához hasonló **rekord** típus. Megoldható:

```
3 class Employee:
4     pass
5
6 def main():
7     john = Employee()
8     john.name = "John Doe"
9     john.dept = "IT"
10    john.salary = 1000
11
12    print(john.dept)
```

Másik módszer: szótár használata

```
john = {}
john['name'] = "John Doe"
...
```



privát változók és metódusok

Privát változók/metódusok, melyek nem érhetők el kívülről csak az objektumon belülről: *nincs ilyen* Pythonban. Minden publikus.

Viszont van egy megegyezés: ha egy változó/metódus neve `_` (aláhúzás) jellel kezdődik, akkor azt nem-publikusként kell kezelni. Pl.: `_spam`.

accessors (getters / setters)

Nincs rá szükség, ui. minden publikus.

Egyszer megkérdezték Guidot, hogy miért nincsenek privát változók/metódusok. A válasza: „We are all adults.” :)

accessors (getters / setters)

Java stílus

```
class Rectangle:
    def __init__(self, width, height):
        self._width = width
        self._height = height

    def get_width(self):
        return self._width

    def set_width(self, new_width):
        self._width = new_width

    def get_height(self):
        return self._height

    def set_height(self, new_height):
        self._height = new_height

    def area(self):
        return self._width * self._height

def main():
    rect = Rectangle(50, 10)
    rect.set_width(60)
    print(rect.area())
```

Python stílus

```
class Rectangle:
    def __init__(self, width, height):
        self.width = width
        self.height = height

    def area(self):
        return self.width * self.height

def main():
    rect = Rectangle(50, 10)
    rect.width = 60
    print(rect.area())
```

Feladat: forrás kibővítése

```
print(rect) # produkálja a következőt:
-> "Rectangle(60, 10)"
```

speciális metódusok

Ezeknek a neve `__`-sal (dupla aláhúzás) kezdődik és ugyanígy végződik.
Már láttunk néhány ilyen:

- `__init__`
- `__str__`

Vannak további speciális metódusok is, lásd <https://rszalski.github.io/magicmethods/>.

A speciális metódusokkal lehet megvalósítani az operátorok túlterhelését is (lásd [példa](#)).

destruktor

Nincs, a garbage collector fogja majd megsemmisíteni az objektumot.
Ennek a pontos idejét viszont nem tudjuk befolyásolni.

osztályváltozók

osztályváltozó
(az osztály metódusain
kívül lett definiálva)

```
3 class Proba:
4     i = 12345
5
6     def hello(self):
7         print("hello")
8
9
10 def main():
11     print(Proba.i)
12
13     p = Proba()
14     p.hello()
15     print(p.i)
```

hivatkozás

Feladat:

Írjunk egy olyan osztályt, amely számolja, hogy hányszor példányosítottuk.

osztálymetódusok (1. módszer)

Írjunk egy Balloon osztályt, mely egy színes labdát reprezentál. Tartsuk számon azt is, hogy *hány különböző színű* labdánk van. (Pl. ha van 2 piros, 1 fehér és 5 zöld labdánk, akkor három különböző színű labdánk van.)

```
3 class Balloon:
4     unique_colors = set()
5
6     def __init__(self, color):
7         self.color = color
8         Balloon.unique_colors.add(color)
9
10    @staticmethod
11    def unique_color_count():
12        return len(Balloon.unique_colors)
13
14
15 def main():
16     a = Balloon("red")
17     b = Balloon("green")
18     c = Balloon("green")
19     d = Balloon("white")
20     print(Balloon.unique_color_count()) # 3
```

osztályváltozó

dekorátor

osztálymetódus

Vegyük észre, hogy a függvénynek **NINCS** extra paramétere!

Ez a statikus függvény tulajdonképpen az osztályon kívül is lehetne. Azért tettük az osztályba, mert logikailag oda tartozik.

osztálymetódusok (2. módszer)

```
3 class Balloon:
4     unique_colors = set()
5
6     def __init__(self, color):
7         self.color = color
8         Balloon.unique_colors.add(color)
9
10    @classmethod
11    def unique_color_count(cls):
12        return len(Balloon.unique_colors)
```

osztályváltozó

dekorátor

osztálymetódus

A „cls” paraméter magát az osztályt jelenti.
Híváskor ezt sem kell kiírni.

Vegyük észre, hogy a függvénynek **VAN** extra paramétere (cls)!

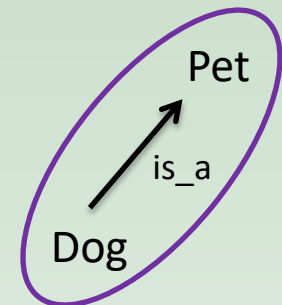
Akkor használjuk ezt a módszert, amikor a függvényben hivatkozni akarunk az aktuális osztályra (pl. öröklődés esetén).

öröklődés

```
3 class Pet:
4     def __init__(self, name, species):
5         self.name = name
6         self.species = species
7
8     def __str__(self):
9         return f"{self.name} is a {self.species}"
10
11 class Dog(Pet):
12     def __init__(self, name, hates_cats=True):
13         super().__init__(name, "dog")
14         self.hates_cats = hates_cats
15
16     def __str__(self):
17         original = super().__str__()
18         extra = " (hates cats)" if self.hates_cats else ""
19         return original + extra
20
21 def main():
22     donci = Pet("Donci", "cat")
23     print(donci)
24
25     dugo = Pet("Dugo", "dog")
26     print(dugo)
27
28     frakk = Dog("Frakk")
29     print(frakk)
30
31     csibesz = Dog("Csibesz", hates_cats=False)
32     print(csibesz)
```

szülő osztály

leszármazott osztály



```
Donci is a cat
Dugo is a dog
Frakk is a dog (hates cats)
Csibesz is a dog
```


öröklődés (folyt.)

```
class DerivedClass(BaseClass):  
    ...
```

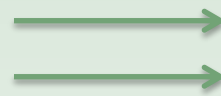
A leszármazott osztályok felülírhatják a szülők metódusait. Pythonban az összes függvény virtuális.

A felülírt metódusban lehet, hogy a szülő osztályban lévő metódus által visszaadott értéket fel szeretnénk használni. Ekkor a szülő azonos nevű metódusát a következőképpen tudjuk meghívni:

```
super().method_name(arguments)
```

Hasznos beépített függvény:

```
print(isinstance(frakk, Dog))  
print(isinstance(frakk, Pet))
```



True
True



többszörös öröklődés

Erre is van lehetőség, de inkább ne használjuk. A Java-ból sem véletlenül vették ki...

Enum

Felsorolásos típus.

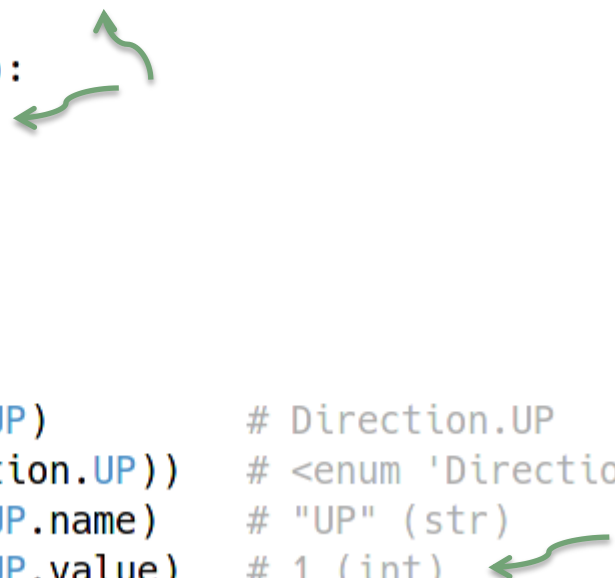
```
3 from enum import Enum
4
5 class Direction(Enum):
6     UP = 1
7     RIGHT = 2
8     DOWN = 3
9     LEFT = 4
10
11 def main():
12     print(Direction.UP)           # Direction.UP
13     print(type(Direction.UP))    # <enum 'Direction'>
14     print(Direction.UP.name)     # "UP" (str)
15     print(Direction.UP.value)    # 1 (int)
```

osztályváltozók

Enum (folyt.)

Felsorolásos típus.

```
3 from enum import Enum, auto
4
5 class Direction(Enum):
6     UP = auto()
7     RIGHT = auto()
8     DOWN = auto()
9     LEFT = auto()
10
11 def main():
12     print(Direction.UP)           # Direction.UP
13     print(type(Direction.UP))    # <enum 'Direction'>
14     print(Direction.UP.name)     # "UP" (str)
15     print(Direction.UP.value)    # 1 (int)
```



Feladat: hangrendes feladat megoldása *enum* használatával ([link](#)).

Feladatok



házi feladat



1. [[20130325a](#)] osztályok (sor két veremmel)
2. [[20170511c](#)] operátorok túlterhelése (átnézni, kipróbálni)